

KRIZANTEME

GUSTAV STRNIŠA

Mali Metki je umrla mati. Sirota je bila zelo žalostna. Osamljena je hodila po zapuščenem, domačem vrtu in milo plakala. Svoje svetle solzice si je brisala z zlatimi lasmi.

Okoli nje pa je vladala pozna jesen. Listje je že popadalo z drevja, ki je golo strmelo v žalostno deklico. Veje so šklepetale v vetru, da je je bilo kar strah. Zazdelo se ji je, da jo umirajoča drevesa vabijo v svoj koščeni objem. Kar umrla bi same groze!

Vrnila se je v sobo, kjer je sedel njen očka, ves nesrečen in otožen. Objel jo je in pritisnil na srce.

Metka ga je pobožala po licu in ga vprašala:

»Kajne, da bo zdaj kmalu praznik vernih duš?«

»Seveda! Zakaj to vprašaš?« je odvrnil očka.

»Rožice bova morala nesti na grob!« je odvrnilo dekletce.

Spet je odbrzela na vrt. Pogledala je, ali raste kje še kakšna zapuščena rožica, da bi jo prihodnje dni odnesla na materin grob.

Nobene cvetke ni bilo. Spomnila se je na lepe, ponosne dalije. Še pred dvema dnevoma so živo cvetele in prijazno vabile deklico:

»Natrčaj nas! Veseli se nas!«

Pa jih je poljubila mrzla slana s svojim smrtnim poljubom. Kakor ožgane so povesele glavice in mrtve popadale na gredice. Krasni cveti so bili zdaj kakor gnile gobe.

»O ti hudobna slana! Zakaj si mi vzela moje rožice? Kaj naj zdaj nesem svoji mamici na grob? Ali naj ga pustim, da ostane žalosten in zapuščen?« je tarnala deklica.

Zamišljena se je vrnila v sobo.

Zunaj je zavladal jesenski hlad. Metke ni zeblo. Še toplo ji je bilo. Njene oči so vročično sijale. Ubožica se je nekoliko prehladila in kuhala jo je vročica.

Oče je odšel iskat službo. Tako je hodil dan za dnem, teden za tednom in se vedno vračal truden in žalosten. Hudo mu je bilo. Mučila ga je skrb. Dolg na njegovi hišici je rasel in bal se je, da ne bi zapel boben in bi mu upniki hišice ne prodali.

Metka je odprla okno in se naslonila nanj. Sonca ni bilo nikjer. Lahne meglice so plavale v daljavi. Nebo je bilo nekam oblačno. Deklici je postalo dolgočasno.

Lahen mraz ji je stresel šibko telesce. Hotela je zapreti okno.

Pa je zagledala v zraku prvo snežinko. Lepa, bela kakor nežno peresce se je spuščala k nji na zemljo.

Metka jo je opazovala.

Snežinka je zaplesala nad njo. Spustila se je prav k nji. Deklica je stegnila roko in odprla dlan. Začutila je snežinko. Ni se raztopila.

Na Metkini dlani je nekaj zatrepetalo. Že je stala na roki drobna

mala vila, velika kakor njen kazalec. Vila je bila popolnoma bela. Nje-
nega prosojnega telesa se je ovijal bel pajčolan.

»O, kako si lepa! Kje si se vendar vzela, ti ljubka, mila punčka?«
se je začudilo dekletce. Hotela je vilo poljubiti.

»Ne poljubi me!« je zaprosila vila. »Če me poljubiš, se takoj spet
spremenim v snežinko in moram splavati dalje.«

Metka jo je slušala in se zamaknila v šepetajoče pripovedovanje
lepe vile, ki je nadaljevala:

»Ko sem plavala visoko v zraku, sem začula tvoj vzdih. Hudo ti je,
ker nimaš rožic, da bi okrasila grob svoje matere. Nesi me na vrt!«

Deklica jo je odnesla na gredico.

Vila je pripovedovala:

»Jaz sem vila Snežinka! Vsako
leto splavam na krilih prve snežinke
na zemljo. Tedaj je na zemlji še
vedno nekaj življenja. A borno je to
življenje! Samo najbolj žilave rastline
me še dočakajo in se bore s poslednji-
mi silami prirode.

Jaz pa pridem, da ugasnem luč
življenja tudi njim. Samo zaplešem
nad njimi, pa že zasanjajo svoje zim-
ske sanje.

Tudi danes sem priplavala s prvo
snežinko na zemljo. Čula sem te. Za-
smilila si se mi.

Tvoj vrtec je že prazen in brez
rož. Pa ti bom jaz podarila zadnje
jesenske rože, ki me bodo vedno do-
čakale. Te moje rože bodo vedno

cvele na praznik Vseh svetnikov. Snežec jim ne bo škodil. Pazi pa,
da jih ne poljubi njegova sestra, sovražna slana. Če jih ona objame,
morajo umreti. Zakrivaj jih in pazi nanje v teh mrzlih nočeh! Pestro-
bojne so moje cvetke. Nekatero so živordeče kakor tvoja otroška,
goreča ljubežen. Med njimi so bele, čiste kakor tvoja nedolžna du-
šica. Pa tudi take so, ki so temne in mračne kakor tvoja žalost,« je
rekla vila. Splavala je in zaplesala nad gredicami.

Deklica je videla, da je vila izginila. Mesto nje je zazrla spet
drobno belo snežinko, ki jo je vetre dvignil kvišku.

»Dobro se imej, deklica mila!« je začula poslednji pozdrav iz
višave. vile pa ni bilo nikjer.

Zdaj se je ozrla na svoje gredice in zastrmela.

Povsod so brstele rožice. Preden je odšla Metka v hišo, so rasle
povsod okoli same pestrobojne krizanteme. Vedno več jih je bilo.

Zvečer jih je deklica pokrila s papirjem. Res. je prihitela slana
na zemljo, pa ni mogla do njih.

Metka je na dan vernih duš okrasila grob svoje mamice. Imela je pa toliko cvetov, da sta jih z očetom še drago prodala, pa so še vedno poganjali novi.

Vsi ljudje so želeli tega cvetja. Metka in očka sta pri tem precej zaslužila. Opomogla sta si za nekaj dni. Očetu se je zasmejala sreča, dobil je službo.

Izmed vseh krizantem najlepše je Metka odnesla na materin grob. Bile so tako krasne, da so se vsi čudili, ki so jih videli. Nihče pač ni slutil, da jih je okrasila s svojim čarom prelestna vila Snežinka.

ČLOVEK — OTROK PRIRODE

DR. ROMAN SAVNIK

Na ledenem severu

Na skrajnem severu Evrope, Azije in Amerike ter po otočjih Severnega ledenega morja se razprostirajo od obzorja do obzorja nedogledne ledene poljane. Večina leta vlada tam strašna zima, neprimerno bolj mrzla in snežena kot pri nas. Nenchoma tulijo ledeni viharji in podijo snežene oblake. Po več mesecev je takrat pokrajina pogreznjena v mrko polarno noč, dokler se končno zopet ne prikaže zaželeno sonce daleč in prav nizko na obzorju. Le malo dni v letu je природа prijaznejša. Vendar ne more kratkotrajno poletno sonce nikdar prav omehčati trdih zmrzlih tal, ki so borno obrastla le z mahovjem, lišaji in raznim zeliščem. Tudi morje se nikdar povsem ne osvobodi ledenega oklepa. Poleti se sicer precej staja, a takrat se lomijo vanj s strmih obrežij ogromne ledene plošče, ki potujejo kot plavajoče ledene gore po več tisoč kilometrov daleč proti jugu, preden se stope — v največjo grozo potniškim ladjam.

Le malo ljudi more prebivati v teh deželah, čeprav so nekatere mnogo večje od Jugoslavije. Večjih in manjših mest bi tu iskali zaman. Vse naselbine so neznatne, pri tem pa tako maloštevilne, da je od ene do druge često tudi po več sto kilometrov daleč. Malokdo obišče te najsevernejše straže človeškega rodu. Prihajajo le posamezni predrzni raziskovalci, krščanski misijonarji ter ribiči, ki si v severnih morjih obetajo obilnega ribolova. A koliko jih je med njimi že plačalo svoj pogum z žalostno smrtjo! Kajti nikjer na svetu ni borba z vremenskimi neprilikami tako obupna kot v polarnih deželah. Marsikdo se je tu ovenčal s slavo, ker je kljuboval požrešni naravi, še mnogo več ljudi pa je v težki borbi z njo do smrti omagalo.

V teh negostoljubnih pokrajinah, kjer je rastlinska odeja tako redka in siromašna, je človek predvsem navezan na živalsko hrano. Edini domači živali sta mu pes in severni jelen, ki ga pa še ne zna povsod ukrotiti. Slednji je njegovo največje bogastvo. Daje mu namreč mleko ter mu služi za jezdno, vprežno ali tovorno žival. Po enega ali več jih vprega v lesene sani, ki so tu na kopnem edino prometno sredstvo. Ni dela telesa severnega jelena, ki ga človek ne bi uporabil. Jelenjo kožo uporablja za oblačilo in odejo, poleg mesa použije tudi njegovo kri, napol prebavljeno vsebino njegovega želodca celo smatrajo za največjo sladčico, dočim si iz rogovja in kosti prirejajo najpotrebnejše orodje. Ni čuda, da je največja želja prebivalcev, pridobiti si čim več teh živali, zato niso črede več stotin jelenov nikaža redkost.